**דְּאֵין מְסַכְּכִין מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר,** ואפילו בדיעבד אינו יוצא בה, שהרי פסולה מדרבנן [כמבואר מלשון הגמ' 'הא דאורייתא שפיר דמי'], ואין לגרוס 'לכתחלה הוא דאין מסככין' (תוס' ד"ה אין). ויש שכתבו, שאם אין לו סוכה אחרת, והוא עומד בשבת או ביום טוב ואינו יכול להתיר את החבילה, יכול לשבת בתוכה (ערוך לנר וביכורי יעקב תרכט, כז; פמ"ג משב"ז שם, יז). ויש שכתב, שאם עבר וישב בה יצא ידי חובתו (דרכי משה שם, ז, בדעת הטור). ■ להלכה, אם סיכך בחבילה אפילו לשם צל, ועבר וישב תחתיה, לא יצא ידי חובתו אפילו בדיעבד (משנ"ב שם, מ).

**הָתָם דְּקָתָנֵי אֵינָהּ סוּכָּה אֲפִילּוּ דִּיעֲבַד מִדְּאוֹרַיְיתָא נַמִּי אֵינָהּ סוּכָּה,** כיון שלא היתה כאן עשייה בסכך, אלא על ידי החטיטה בגדיש נעשה סכך מאליו, והתורה אמרה 'תעשה ולא מן העשוי' (רש"י; ר"ן להלן ח, א מדפי הרי"ף), ויש שביאר, שאינה סוכה הואיל והגדיש אינו עומד מתחילה לשם צל (רמב"ם סוכה ה, ט), שלדעתו אין לפסול את הסכך מטעם שעומד שם מאליו, כל שנעשה סכך על ידי מעשה האדם, ואפילו שנעשה ממילא על ידי שחטט בגדיש, שמצד עצם דין עשיית סוכה אין צריך עשייה בגוף הסכך [כמו בכתיבת סת"ם שצריכה להיות דוקא 'חק יריכות' ולא 'חק תוכות', דהיינו שיכתוב את גוף האות ולא יצור אותה על ידי מחיקת דיו מסביבה], ורק מצד הדין שיהיה הסכך עשוי לשם צל צריך שתהיה עשייה בגוף הסכך, ולכן לא מועיל מה שחוטט בגדיש לשם צל (עמק ברכה סוכה טז).

ואם יחזור וינענע את הגדיש לשם סוכה כשר, ולא גזרו שמא בפעם אחרת לא ינענע [שאם היתה גזירה כזו, היה התנא מפרש זאת, שאין ראוי לומר רק את דינו מן התורה, אם נוכל לבוא מכך לנהוג שלא כדין (מהרש"א)], שהרי הוא עוסק בתיקון המקולקל, ואין לחוש שמא פעם אחת יקלקל לכתחילה (רש"י), אבל בסיכך בחבילות לשם צל, מן התורה הן כשרות בלא שום תיקון, ולכן יש לחוש שמא פעם אחרת ישב תחתיהן בלא שום תיקון אפילו אם הניחן שם לייבוש, ולכן גזרו חכמים שבכל אופן שהוא לא ישב תחתיהן בלא תיקון (תוס' רבינו פרץ). ויש שכתבו, שעשיית סוכה על ידי חטיטה בגדיש היא דבר שאינו מצוי ולא גזרו חכמים בדבר שאינו מצוי, אבל הנחת חבילות לייבוש היא דבר מצוי, ומחמתה גזרו חכמים על כל החבילות (בעל המאור ו, ב מדפי הרי"ף; ריטב"א).

ויש שכתב, שכמו כן בחבילה אפילו אם מתחילה הניחה לייבוש, שהיא פסולה מן התורה, מועיל לנענעה לשם צל כדי להכשירה אף שלא התירה, מאותו הטעם האמור בגדיש שאין לחוש על מי שהוא עוסק בתיקון המקולקל שיקלקל מתחילה (ב"ח או"ח תרכט, י, בדעת רש"י והר"ן בשם איכא מ"ד), ויש שכתב, שבחבילה גזרו חכמים שלא לסכך בה בכל אופן, ואפילו אם ינענע, כל זמן שלא יתירנה (ב"ח שם, וראה בביאורנו לעיל ע"א ד"ה וכולן, אם צריך נענוע לאחר ההתרה). ■ להלכה, חבילה שהונחה לשם צל צריכה נענוע לאחר התרתה (משנ"ב שם, מד).

**סְכָכָהּ בְּחִיצִין וְקָרִים כְּשָׂרָה,** שהם פשוטי כלי עץ [-שאין להם בית קיבול], שאינם מקבלים טומאה (רש"י), ואפילו מדרבנן, שלא גזרו חכמים טומאה אלא בדברים המיועדים גם לשימוש האדם וגם לשימוש דברים המשמשים את האדם [כגון שולחן שנועד לשמש את האדם עצמו, וכן להניח עליו דברים המשמשים את האדם], אבל דברים המיועדים לשמש רק את האדם [כגון שליבה של סולם, שאינה מיועדת אלא לשימוש האדם כדי לעלות עליה], או דבר שנועד רק בשביל הדברים שמשמשים את האדם [כגון קובל, שאינו משמש את האדם עצמו, אלא רק את הבגדים שהם תשמישי האדם], אינו מקבל טומאה כלל [ולכן החץ שבא רק לתשמיש האדם, כדי לירות אותו, ולא לתשמיש תשמישי האדם, אינו מקבל טומאה כלל], אבל דבר שראוי לקבל טומאה מדרבנן, פסול לסכך בו (ריטב"א; תוס' ד"ה בחיצים ולעיל ה, א ד"ה מסגרתו, וראה שם עוד פרטים בזה). ויש שכתב, שדבר שאינו ראוי לקבל טומאה מן התורה, אף שמקבל טומאה מדרבנן כשר לסכך בו (מרדכי רמז תשלח, בשם היראים; תרומת הדשן צ), ואין כוונת הגמ' להשמיע לנו שום חידוש במה שהכשירה חיצים זכרים, מלבד האמור בגמ' שלא נגזור זכרים אטו נקבות (ב"ח או"ח תרכט, י). ■ להלכה, מותר לסכך בדבר שאינו מקבל טומאה אלא מדרבנן (משנ"ב שם, ח).

ורב מכשיר את החיצים הזכרים דוקא קודם שחיבר אליהם את ראש החץ ממתכת [ראה להלן עמ' 205 ציור קלג], אבל לאחר שחיבר אליהם את ראש החץ, הם מקבלים טומאה כדין כלי מתכת, שהעץ משמש את הברזל (שלטי הגיבורים ו, ב מדפי הרי"ף בשם הריא"ז, וראה שפת אמת), ואף שהעץ אינו מקבל טומאה מצד עצמו, אלא מחמת טפילותו לברזל, מכל מקום נחשב דבר הראוי לקבל טומאה ופסול לסכך בו (מכתב לחזקיהו [לבעל השדי חמד]), ואף לאחר שיסור הברזל ממנו, שכיון שהיה ראוי פעם אחת לקבל טומאה נשאר עליו שם פסול לעולם (משנ"ב שם, י).

**בְּנָקְבוֹת פְּסוּלָה,** שפעמים שיורים אותו לבדו בלי שיחברו אליו את הברזל, ולכן הוא נחשב כלי בפני עצמו אף בלא הברזל (תוס' רא"ש, וראה תוס' ד"ה בנקבות שהניח בקושיא, וראה ערוך לנר).

**מַהוּ דְּתֵימָא בֵּית קִבּוּל הֶעָשׂוּי לְמַלְאוֹת לֹא שְׁמֵיהּ קִיבּוּל קָמַשְׁמַע לָן,** שגם בית קיבול העשוי למלאות לעולם נקרא בית קיבול (ע"פ רש"י), כל זמן שלא התמלא, אבל לאחר שהתמלא שוב אינו נחשב בית קיבול (ערוך לנר; שפת אמת). ויש שכתבו, שבית הקיבול של החיצים נקרא בית קיבול אף שעומד להתמלאות, כיון שאינו מתמלא לעולם ממש, אלא בשעת המלחמה (ע"פ מאירי; מרכבת המשנה [אלפנדרי] סוכה ה, ה, ודבר אברהם ג, יג, בדעת הרמב"ם שם, וראה תוס' ד"ה מהו).

**סְכָכָהּ בַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן** – סיבי פשתן שסרקם במסרק, ועדיין לא טווה מהם חוט, **פְּסוּלָה,** הואיל וראויים לקבל טומאת נגעים (רש"י), ואף שאינם מקבלים טומאת מגע, כדי שיהיו פסולים לסיכוך די בכך שראויים להיטמא בנגעים (רש"י שבת כז, ב), ואף שהבגד שיש בו נגע, טומאתו היא מחמת עצם הנגע שיש בו ולא מצד הבגד, מכל מקום נחשב שהבגד עצמו ראוי 'לקבל' טומאה, משום שיש עוד דין על הבגד עצמו שמקבל טומאה מהנגע שיש בו, וראיה לדבר, שאף לאחר שנרפא הנגע צריך לטבול את הבגד כדי לטהרו מטומאת הנגע (חי' הגר"ח). ויש שכתב, שאניצי פשתן אינם ראויים לקבל שום טומאה, ואפילו טומאת נגעים, ומכל מקום פסולים לסכך בהם מדרבנן, מכיון שהם קרובים להיות ראויים לקבל טומאה (תוס' ד"ה באניצי בתי' הראשון; ריטב"א), או מכיון שאינם נראים כמו 'פסולת גורן ויקב', הואיל וכבר הכינו אותם לעשות מהם חוטים (ריטב"א). ויש שכתב, שפסולים מדרבנן, מפני שנשתנתה צורתם ואינם דומים לגידולי קרקע (רמב"ם סוכה ה, ד).

■ המשך במילואים עמ' 122